

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

למתן פטור מאישור הסדר כובל

**להסדר שבין בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק
דיסקונט לישראל בע"מ, בנק המזרחי טפחות בע"מ והבנק הבינלאומי
הראשון לישראל בע"מ**

בעניין מרכז סליקה בנקאי בע"מ

א. פתח דבר

לפניי הונחה בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק" או "חוק ההגבלים העסקיים") להסדר שצדדים לו בנק הפועלים בע"מ ("בנק הפועלים"), בנק לאומי לישראל בע"מ ("בנק לאומי"), בנק דיסקונט בע"מ ("בנק דיסקונט"), בנק מזרחי טפחות בע"מ ("בנק מזרחי") והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ("בנק הבינלאומי"), ועניינו בעלות משותפת במרכז סליקה בנקאי בע"מ (להלן: "מסב"). בקשה זו הנה בקשת הפטור השלישית בנושא זה. הפטור המקורי ניתן ביום 18 ביוני 2002 לתקופה של שנתיים¹ והוארך למשך שלוש שנים נוספות ביום 17 ביוני 2004.

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים, ולאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, שוכנעתי כי אף שההסדר חל על חלק ניכר מהשוק, הרי שבכפוף לתנאים שראיתי לנכון להשית, הכבילות שבו אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק, עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

עיקר הדברים הוא כדלקמן.

ב. ההסדר

הצדדים להסדר מחזיקים במשותף במסב, בהתאם למפורט להלן: בנק הפועלים, בנק לאומי ובנק דיסקונט מחזיקים כל אחד ב-25% ממניות מסב, ובנק המזרחי והבנק הבינלאומי מחזיקים כל אחד ב-12.5% ממניות מסב. לפי תקנות ההתאגדות של מסב רשאי כל מי שמחזיק ב-10% ממניותיה למנות חבר אחד בדירקטוריון מסב. נכון לעתה פועלים במסב 6 דירקטורים (שניים מהם נושאי משרה בבנק לאומי וארבעת האחרים נושאי משרה בכל אחד מארבעת הבנקים האחרים).

¹ החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר בעניין מרכז סליקה בנקאי בע"מ: בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק המזרחי המאוחד בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ; 2002 הגבלים עסקיים, 3014681

תחומי עיסוקה של מסב נחלקים לשניים: סליקת חיובים וזיכויים בין הבנקים ולקוחותיהם, ומתן שירותי מיתוג.

1.ב. סליקת חיובים וזיכויים

שירותי המסלקה נוגעים לסליקת חיובים וזיכויים המועברים באמצעים אלקטרוניים, בהתאם למפורט להלן: סליקת חיובים על פי הרשאה בין בנקים ולקוחותיהם של בנקים שונים, המועברים על ידי בנקים (במישרין או באמצעות לקוחותיהם) לשם חיוב חשבונות אחרים המתנהלים בבנקים אחרים. השירות כולל גם החזרת חיובים שלא כובדו; סליקת זיכויים בין בנקים ולקוחותיהם של בנקים שונים, המועברים על ידי בנקים (במישרין או באמצעות לקוחותיהם) לשם זיכוי חשבונות אחרים המתנהלים בבנקים אחרים (כגון העברת משכורות ותשלומים לספקים); סליקת זיכויים של עמיתים בקופות גמל (הן הפרשות העובדים והן הפרשות המעבידים לקופות הגמל).

2.ב. שירותי מיתוג

שירותי המיתוג מאפשרים גישה באמצעים אלקטרוניים למאגרי מידע שונים: מאגרי מרשם האוכלוסין, לשם קבלת מידע הנדרש לפעילות הבנקים כגון שאילתות לאימות נתוני זהות; מאגר משרד התחבורה - רשות הרישוי, לשם רישום וביטול שעבודים על כלי רכב ממונעים; מאגר רשם החברות (באמצעות קו מנחה), לשם הצגת שאילתות שונות על חברות; ומאגר משרד הבטחון, לשם ביצוע תשלומים על פי חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994.

ג. השפעת ההסדר על התחרות

1.ג. כללי

ההסדר הנדון דומה בהיבטיו להסדר בעניין שירותי בנק אוטומטיים בע"מ (להלן: "**שבא**"). כמו בהסדר שבא גם כאן מדובר במיזם משותף שבמסגרתו חברו חמשת הבנקים הגדולים שפועלים בישראל.

בשל החששות שמעלה חברת הבנקים, נקבעו בפטור המקורי תנאים הזהים לאלה שנקבעו אף בעניין שבא, וביניהם - איסור על הבנקים להעביר כל מידע העלול להפחית את התחרות ביניהם; חיובם לקיים את המגעים במסגרת מסב אך באמצעות בעלי התפקידים ההכרחיים לשם תפעולה השוטף של מסב; וחיובם לתעד בכתב את כל ההחלטות והפעולות הנוגעות למסב, ולהמציאן לממונה על פי דרישה. כן נאסר על מסב לחלק רווחים לבעלי מניותיה, או הטבות לדירקטורים המכהנים בה,² והוגדרו במפורש תחומי הפעילות המדויקים בהם יותר למסב לפעול. תחומים אלה צומצמו אך לאותן פעילויות לגביהן שוכנעתי כי אין בחברת הבנקים כדי להקים פגיעה של ממש בתחרות.

² יצויין כי איסור זה משרת מטרות נוספות, ובעיקר מניעת ניצול מעמדה הדומיננטי של מסב לרעה בתחומים בהם הותר לה לפעול, על דרך גביית עמלות שאינן משקפות את העלות הריאלית גרידא.

להלן אעמוד על ההשפעה הטמונה בחבירה ככל שמדובר בהיבטים הייחודיים לפעילות מסב.

2.ג. סליקת חיובים וזיכויים ושירותי מיתוג

למערכת הבנקאות מאפיינים מסוימים של מערכת רשת: לקוחות הבנקים מקיימים בינם לבין עצמם פעילות עסקית הכרוכה בהעברת סכומי כסף. על מנת שפעילות עסקית זו תתבצע ללא תלות בזהות הבנקים בהם מתנהלים חשבונותיהם של הלקוחות, על הבנקים להיות מסוגלים להידבר זה עם זה, וכן לזכות ולחייב את חשבונות לקוחותיהם, כפועל יוצא של הפעילות העסקית המתנהלת ביניהם. שיתוף פעולה זה שבין הבנקים, המתבצע באמצעות מסב, הינו יעיל, חיוני ורצוי למערכת כולה.

למעשה משמשת מסב כמסלקה המטפלת בקליטת חיובים וזיכויים מהבנקים ולקוחותיהם, אשר מוצגים למסב באמצעות מדיה מגנטית, ואשר מכוונת אותם ליעדיהם. פעילותה של מסב משתרעת על פני מיליוני תנועות מידי חודש, ובסכומים של עשרות מיליארדי ₪. היקפי הפעילות העצומים הללו והאחריות הכרוכה בניהולם, ממחישים את חשיבות התקינות בפעילות מסב למערך התשלומים במשק.

בשל נימוקים אלה שוכנעתי כי יש להאריך את תוקף הפטור לפעילותה של מסב כמסלקה אלקטרונית, בכפוף לתנאים המחייבים את מסב ואת הבנקים המחזיקים בה להעניק לכל תאגיד בנקאי וללקוחותיו גישה לשירותי סליקת חיובים וזיכויים המסופקים על ידי מסב, בתנאים שלא יפלו מהתנאים שמעניקה מסב לבנקים המחזיקים בה.

כן שוכנעתי כי יש לאפשר למסב להמשיך ולהעניק לבנקים שירותי מיתוג, בכפוף לתנאי שיבטיח שוויון בתנאים המוענקים בהקשר זה לכלל התאגידים הבנקאיים.

תנאי נוסף שאת תוקפו ראיתי לנכון להאריך ענייננו בשקיפות העמלות שגובה מסב: על מנת שלקוחותיהם של הבנקים יקבלו מידע בדבר העמלות המשתלמות למסב, חויבו הבנקים לפרט בכתב ללקוחותיהם את שיעורי העמלות המשתלמים על ידם.

יודגש, כי לאחר הגשת בקשת הפטור הנוכחית, בחנה רשות ההגבלים העסקיים האם חלו שינויים משמעותיים בשוק אשר עשויים לחייב את שינוי עמדת הרשות ביחס לפטור המבוקש או את שינוי תנאי הפטור וכן האם נפגעה התחרות בענף כתוצאה ממתן הפטור ותנאיו. מן הבחינה עלה כי תמונת הדברים נותרה דומה: בכל האמור לעצם יעילותה של מסב, הרי שלא חל שינוי נסיבות רלבנטי.

לפיכך, מן הטעמים שפורטו בהחלטת הפטור המקורית, ומאחר שלא חלו שינויים ממשיים בנסיבות הרלבנטיות, ראיתי לנכון ליתן פטור להסדר כאמור בכפוף לתנאים המפורטים להלן, לתקופה של שלוש שנים נוספות.

ג. סוף דבר

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים להאריך את תוקפו של הפטור למשך 3 שנים נוספות מהיום, בכפוף לתנאים שלהלן:

הגדרות

בתנאים אלה יהיו למונחים הבאים הפירוש המופיע לצדם להלן:

- "בנק בינלאומי"** - בנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, כל אדם השולט בו וכל תאגיד הנשלט על ידי מי מהם;
- "בנק דיסקונט"** - בנק דיסקונט בע"מ, כל אדם השולט בו וכל תאגיד הנשלט על ידי מי מהם;
- "בנק הפועלים"** - בנק הפועלים בע"מ, כל אדם השולט בו וכל תאגיד הנשלט על ידי מי מהם;
- "בנק המזרחי"** - בנק המזרחי-טפחות בע"מ, כל אדם השולט בו וכל תאגיד הנשלט על ידי מי מהם;
- "בנק לאומי"** - בנק לאומי לישראל בע"מ, כל אדם השולט בו וכל תאגיד הנשלט על ידי מי מהם;
- "דירקטור"** - כהגדרתו של מונח זה בחוק החברות, התשנ"ט-1999;
- "הבנקים"** - אחד או יותר מאלה: בנק בינלאומי, בנק דיסקונט, בנק הפועלים, בנק המזרחי, בנק לאומי;
- "מסב"** - מרכז סליקה בנקאי בע"מ וכל תאגיד הנשלט על ידה;
- "סליקת חיובים וזיכויים"** - סליקת זיכויים וחיובים על פי הרשאה בין בנקים ולקוחותיהם של בנקים שונים, המועברים על ידי בנקים (במישרין או באמצעות לקוחותיהם) לשם חיוב או זיכוי של חשבונות אחרים המתנהלים בבנקים אחרים, ובכלל זה גם החזרת חיובים שלא כובדו; סליקת זיכויים של עמיתים בקופות גמל;
- "שירותי העברת ממסרים"** - שירותי העברת ממסרים על ידי לקוחות הבנקים לבנקים ומן הבנקים ללקוחות;
- "שירותי מיתוג למאגרי מידע"** - שירותי גישה באמצעים אלקטרוניים למאגרי המידע האלה, המתנהלים על פי דין: מאגרי מרשם האוכלוסין, מאגר משרד התחבורה - רשות הרישוי, מאגר רשם החברות ומאגר משרד הבטחון;
- "תאגיד בנקאי"** - כהגדרתו של מונח זה בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, וכן בנק ישראל ובנק הדואר;
- "תחומי הפעילות"** - סליקת חיובים וזיכויים, שירותי מיתוג למאגרי מידע ושירותי העברת ממסרים, כהגדרתם לעיל;

למונחים אחרים שבתנאים אלה תהא המשמעות הנודעת להם בכללי ההגבלים העסקיים (הוראות והגדרות כלליות), התשס"א-2001.

תחומי הפעילות בהם תעסוק מסב

1. כל עוד מסב מוחזקת על ידי יותר מאחד מהבנקים, מסב תעסוק בתחומי הפעילות כהגדרתם לעיל ובהם בלבד, והיא תעשה כן בהתאם לתנאים אלה.

איסור חלוקת רווחים

2. מסב לא תחלק רווחים או תקבולים מכל סוג שהוא לבעלי מניותיה. בכלל זה לא תעניק להם דיבידנד, דמי ניהול, ריבית בגין החזר הלוואה בשיעור העולה על הריבית המקובלת במשק לעסקה הרלבנטית או כל הטבה אחרת בקשר לאחזקתם במניותיה, או הטבה הניתנת לבעלי המניות בהתאם לשיעור אחזקתם בה.
3. מסב לא תעניק לדירקטורים שהם תאגידים המכהנים בה כל שכר או כל טובת הנאה אחרת, בקשר לתפקידם כדירקטורים.

סליקת חיובים וזיכויים

4. הבנקים ומסב יבצעו כל פעולה הנדרשת כדי לאפשר לכל תאגיד בנקאי שהוא חבר המסלקה הבינבנקאית שליד בנק ישראל וללקוחותיו, גישה לשירותי סליקת חיובים וזיכויים המסופקים על ידי מסב. הגישה תינתן בתנאים שאינם גרועים מהתנאים שמעניקה מסב לבנקים. העמלות בגין שירותי סליקת חיובים וזיכויים שתגבה מסב יהיו זהות לכל.
5. הבנקים ומסב יעמידו לרשות כל תאגיד בנקאי וללקוחותיו כל מידע הנחוץ באופן סביר כדי לוודא כי התנאי המפורט בסעיף 4 לעיל אכן מתקיים.

שירותי מיתוג

6. הבנקים ומסב יבצעו כל פעולה הנדרשת כדי לאפשר לכל תאגיד בנקאי גישה לשירותי המיתוג המסופקים על ידי מסב. הגישה תינתן בתנאים שאינם גרועים מהתנאים שמעניקה מסב לבנקים. העמלות בגין שירותי מיתוג שתגבה מסב יהיו זהות לכל.
7. הבנקים ומסב יעמידו לרשות כל תאגיד בנקאי כל מידע הנחוץ באופן סביר כדי לוודא כי התנאי המפורט בסעיף 6 לעיל אכן מתקיים.

הצגת מידע ללקוח בדבר עמלות מסב

8. ככל שיגבו הבנקים מלקוחותיהם עמלה בגין שירותים בגינם משלמים הבנקים עמלה למסב, יציגו הבנקים לכל לקוח ולקוח מידע מלא בכתב. לעניין זה הצגת "מידע מלא" - פירוט של העמלה שהבנק חויב בה על ידי מסב.

גביית דמי גישה

9. אין באמור בתנאים אלה כדי למנוע ממסב לגבות דמי גישה מאדם שיבקש לעשות שימוש במערכת למתן שירותי מיתוג ובמערכת למתן שירותי איסוף שבבעלות מסב (להלן - "המערכות").

דמי הגישה לאדם המתבקש להתחבר למערכות (להלן: "המתחבר") יקבעו בהסכמת מסב ובהסכמת המתחבר. אם לא תושג הסכמה בין מסב לבין המתחבר באשר לגובה דמי

הגישה בתוך שלושים (30) יום מהפניה הראשונה בכתב להשגת הסכמה - ימונה בורר בהסכמת מסב, המתחבר והממונה. הבורר יקבע את דמי הגישה בהתבסס על עקרון העלות ויהיה רשאי לקבוע מהן העלויות הבאות בחשבון לעניין זה, בין היתר בשים לב לתקופה שחלפה ולאופי העלויות בהן מדובר.

החלטת הבורר באשר לגובה דמי הגישה תחייב את מסב והמתחבר, וקביעתו תהא סופית. שכרו של הבורר ישולם על ידי אותו צד שההפרש בין גובה דמי הגישה שהציע לבין גובה דמי הגישה שנקבע על ידי המעריך בסופו של יום, יהיה גדול יותר. מחלוקת על גובה דמי הגישה לא תעכב התחברות למערכות ומתן גישה מלאה ושווה אליהן בהתאם להוראות הקבועות בסעיפים 4 ו-6 לתנאים אלה.

מינוי נציגים בדירקטוריון מסב ואיסור בדבר העברת מידע

10. הבנקים לא ימנו לדירקטוריון מסב אדם שהנו בעל עניין בבנק ו/או חבר הנהלת הבנק ו/או נושא משרה בתחומי המסחר, החשבות ו/או הקמעונאות בבנק.
11. הבנקים לא יעבירו ביניהם במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות נציגיהם במסב, כל מידע שהעברתו עשויה לגרוע מן התחרות ביניהם, בפועל או בכוח.
12. מבלי לגרוע מכלליות האמור, לא יועבר בין הבנקים, לרבות באמצעות נציגיהם במסב, מידע הכולל פרטים הנוגעים לתכניות עסקיות כלליות או פרטיות של הבנקים, בין בעבר ובין בעתיד; מידע הנוגע לעלויות, לתמחור ולמחירים הנגבים על ידי הבנקים; מידע בדבר מאפייני שירותים בנקאיים ואחרים שמעניקים הבנקים; בסיסי נתונים שבידי הבנקים; מידע על לקוחות של הבנקים; מידע בדבר הפוזיציות הפיננסיות של הבנקים; או מידע על תנאי אשראי או התקשרויות בעבר או בעתיד, למעט מידע כאמור שהיה לנחלת הרבים.
13. המגעים בין נציגי הבנקים במסגרת מסב יעשו באופן המצמצם כל חשש להפחתת התחרות בכוח או בפועל בין הבנקים, כולם או מקצתם; בכלל זה, מגעים בין הבנקים במסגרת מסב ייערכו בין בעלי התפקידים ההכרחיים לשם תפעולה השוטף של מסב בלבד ולשם כך בלבד.
14. כל ההחלטות המהותיות של הבנקים הנוגעות למסב, וההחלטות של מוסדות הניהול של מסב (דירקטוריון, ועדת דירקטורים, אסיפה כללית), יתועדו בכתב טרם או בעת עשייתן כך שכל כתב יישמר ויומצא לממונה מיד בסמוך לדרישה מטעמו בעניין זה; מבלי לגרוע מכלליות האמור, יתועד פרוטוקול מלא מכל פגישה בין הבנקים בקשר למסב, כולם או מקצתם.
15. אדם שמונה כדירקטור במסב יחתום טרם תחילת ביצוע תפקידו על כתב התחייבות בנוסח המצורף לתנאים אלה כנספח א'. כתב ההתחייבות יועבר לרשות ההגבלים העסקיים 30 יום לאחר חתימתו.
16. מובהר בזאת כי אין באמור בתנאים אלה כדי למנוע ממנהלו הכללי של בנק להתעדכן באשר לפעולותיו של הדירקטור הפועל מטעמו במסב.
17. התעורר ספק בדבר פרשנותם או תחולתם של תנאים אלה - יובא הדבר להכרעת הממונה.

תנאים כלליים

18. זולת אם נקבע במסמך זה במפורש אחרת, או לפי כל דין, כל מגבלה החלה על תאגיד מכוח תנאים אלה, חלה גם על כל נושא משרה בתאגיד, על כל עובד בתאגיד, על כל שלוח של תאגיד ועל כל יועץ לו, ועל כל שלוח או חליף של מי מאלה - והכל בין מכוח דין או הסכם ובין בפועל.

19. כל ספק בדבר תחולתם של תנאים אלה, פרשנותם או בדבר דרך יישומם - יובא להכרעת הממונה.

תוקפו של פטור זה שלוש שנים (3 שנים) מיום מתן החלטתי זו.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

רונית קן

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ז' חשוון תשס"ט

5 נובמבר, 2008

נספח א'

אני החתום/ה מטה, , נושא/ת ת.ז. שמספרה , המשמש/ת כ..... , מצהיר/ה בזה ומתחייב/ת כדלקמן :

1. קראתי במלואם את תנאי הממונה על הגבלים עסקיים למתן פטור מאישור בית הדין להסדר שעניינו – מרכז סליקה בנקאי בע"מ (תיק פטור 5667).
2. אני מודעת/ת לכך כי קיום דווקני של כל התנאים הללו הוא הבסיס לקבלת פטור הממונה על הגבלים עסקיים להסדר זה.
3. ידוע לי כי הפרת התנאים הנזכרים מהווה עבירה פלילית על פי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988, שעונשה עד שלוש שנות מאסר.
4. כן ידוע לי כי סיוע להפרת תנאי האישור הנזכרים מהווה עבירה פלילית.
5. אני מתחייב/ת כי במסגרת תפקידי לא אתן ידי, במעשה או במחדל, להפרת תנאי מתנאים אלה.

חתימה	שם מלא	תאריך
-------	--------	-------

אישור

הנני מאשר/ת בזה כי ביום הופיע/ה בפני מר/גב' בעל/ת ת.ז. , ואחרי שהזהרתי/ה כי עליו/ה להצהיר את האמת וכי יהיה/תהיה צפוי/ה לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה/תעשה כן, חתם/ה על ההצהרה הנ"ל בפני.

.....
עו"ד,

מ.ר.